

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
Журналистика факультеті
Баспасөз және электронды БАҚ кафедрасы

«Тергеу журналистикасындағы әлемдік тәжірибе» пәні
бойынша қорытынды емтихан
БАҒДАРЛАМАСЫ

Пәннің коды: ID 23964

Кредит саны – 5 (Лекция-1, Семинар-2)

Алматы 2025 ж.

«Тергеу журналистикасындағы әлемдік тәжірибе» пәні бойынша қорытынды емтихан бағдарламасын Жұмыс оқу жоспары және Білім беру беру бағдарламасының пәндер каталогы негізінде құрастырған PhD, доцент А.Б.Ақынбекова

Баспасөз және электронды БАҚ
кафедрасының мәжілісінде қарастырылды және мақұлданды
«28» ноябрь 2025 ж., № 4 хаттама
Кафедра меңгерушісі А.Альжанова А.Альжанова

1. ПӘННІҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒДАРЛАМАСЫ

Пәннің мақсаты – тергеу журналистикасының халықаралық стандарттарын, әдіс-тәсілдерін, зерттеу инструменттерін және әртүрлі елдердің тәжірибесін меңгерту; сыбайлас жемқорлық, әлеуметтік әділетсіздік, билік пен бизнес арасындағы байланыстар сияқты күрделі тақырыптарды зерттеуге қажетті аналитикалық, фактчек, құжатпен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру.

КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕЛЕР:

1. **Тергеу журналистикасының теориялық негіздерін**, оның әлемдік даму кезеңдерін және принциптерін түсіндіреді.
2. **Халықаралық зерттеу әдістерін**, құжаттармен жұмыс, дерекқорларды пайдалану, OSINT құралдарын қолдана алады.
3. **Зерттеу жүргізу алгоритмін** (мәселені таңдау, гипотеза, дерек жинау, талдау, верификация) жүйелі түрде қолданады.
4. **Жемқорлық, қаржы схемалары, адам құқықтары, трансұлттық қылмыс** тақырыптарында медиазерттеу құрастырады.
5. **Этикалық нормаларды, қауіпсіздік талаптарын және дереккөздермен жұмыс істеу мәдениетін** халықаралық стандарттар деңгейінде қолданады.

Пән бойынша оқытылатын негізгі тақырыптар:

1. Тергеу журналистикасына кіріспе: мәні, міндеті, ерекшелігі
2. Әлемдік тергеу журналистикасының тарихы
3. Халықаралық тергеу журналистика мектептері (ICIJ, OCCRP, Bellingcat және т.б.)
4. Журналистік зерттеудің тақырыбын анықтау және гипотеза құру
5. Ашық дереккөздермен жұмыс (OSINT): әдістері мен құралдары
6. Құжаттарды талдау және тексеру: қаржылық, мемлекеттік, корпоративтік құжаттар
7. Дереккөздермен жұмыс істеу және құпиялылық принциптері
8. Фактчек және верификация әдістері
9. Тергеу материалдарының құрылымы: деректерді байланыстыру және баяндау
10. Қаржы схемаларын зерттеу (офшорлар, көлеңкелі бизнес, коррупция)
11. Трансұлттық тергеулер: Pandora Papers, Panama Papers, SwissLeaks
12. Терроризм, адам саудасы, есірткі бизнесі туралы зерттеулер
13. Цифрлық тергеу: геолокация, визуалды дәлелдер, деректер журналистикасы
14. Тергеу журналистикасындағы қауіпсіздік және этика
15. Әлемдік үздік кейстер: BBC, The Guardian, ProPublica, Bellingcat зерттеулері

Әдебиет:

Негізгі:

1. Хью Г., **Тергеу журналистикасы: принциптер мен тәжірибе (Investigative Journalism)**. – Routledge, 2014
2. Марч Г., Андерсон Д., **Investigative Reporting: From Premise to Publication**. – Oxford University Press, 2018.
3. **OCCRP (Organized Crime and Corruption Reporting Project)** — тергеу әдістері бойынша нұсқаулықтар мен практикалық материалдар.

4. **Bellingcat, The Online Investigation Toolkit.** – Ашық дерек көздерімен жұмыс істеуге арналған халықаралық нұсқаулық. Интернет-ресурстар
5. 1. <http://elibrary.kaznu.kz/ru> ҚазҰУ кітапханасы

ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУ ТАПСЫРМАСЫН ОРЫНДАУҒА АРНАЛҒАН ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

Емтихан форматы: офлайн ауызша емтихан

Платформа: «Универ» ақпараттық жүйесі (тіркеу және ведомость жүргізу үшін)

1. Жалпы ережелер

Офлайн ауызша емтихан – студенттің білімін емтихан сұрақтарына ауызша жауап беру арқылы бағалайтын қорытынды бақылау түрі. Емтиханның аудиторияда өтуі студенттің дайындық деңгейін жан-жақты көрсетуіне, ойын анық жеткізуіне, ақпаратты талдау және пікірін дәлелдеу қабілетін көрсетуіне мүмкіндік береді.

2. Офлайн ауызша емтиханның мақсаттары

Ауызша емтихан келесі білім беру міндеттерін жүзеге асыруға бағытталған:

2.1. Оқу материалын меңгеру деңгейін бағалау

Экзаменатор студенттің пән мазмұнын қаншалықты терең меңгергенін, теориялық тұжырымдарды түсіндіру және практикалық жағдайда қолдану қабілетін бағалайды.

2.2. Коммуникативтік дағдыларды бағалау

Жауап барысында студенттің:

- ойын байланысты және логикалық құра білуі;
- ойды анық, түсінікті жеткізуі;
- кәсіби терминологияны дұрыс қолдануы;
- өз пікірін дәлелдей білуі ескеріледі.

2.3. Сыни ойлау дағдыларын бағалау

Студент жағдайды талдап, қорытынды жасап, түрлі көзқарасты салыстырып, өз тұжырымын негіздей алуы қажет.

2.4. Жедел кері байланыс беру мүмкіндігі

Аудиториялық формат емтихан барысында нақтылау сұрақтарын қоюға және студенттің нақты білім деңгейін анықтауға мүмкіндік береді.

3. Емтихан өткізу форматы

Емтихан офлайн форматта өткізіледі.

Жауап беру кезінде студент:

- теориялық сұрақтарды ашып түсіндіре алады;
- негізгі ұғымдарды сипаттайды;
- нақты жағдайлар мен мысалдарды талдайды;
- пәнге қатысты шағын аналитикалық тапсырмаларды орындай алады.

Экзаменатор материалды қаншалықты меңгергенін тексеру үшін қосымша сұрақтар қоюы мүмкін.

4. Емтихан билеттерінің құрылымы

Әр емтихан билеті екі сұрақтан тұрады:

1. 1-сұрақ — 50 балл

Теориялық немесе аналитикалық мазмұндағы, толық жауапты қажет ететін сұрақ.

2. 2-сұрақ — 50 балл

Пәннің белгілі бір тақырыбына, модуліне немесе практикалық жағдайына қатысты сұрақ.

Жалпы максималды балл — 100 балл.

5. Бағалау критерийлері

Жауаптарды бағалау кезінде төмендегілер ескеріледі:

- тақырыпты ашу деңгейі және жауаптың толықтығы;
- терминдерді дұрыс және нақты қолдану;
- жауаптың логикалық құрылымы;
- теориялық көзқарастарды талдау қабілеті;
- пән материалын меңгеру деңгейі;
- өз пікірін дәлелді жеткізу;
- ауызша сөйлеу мәдениеті.

6. Студентке қойылатын талаптар

Студент:

- емтиханға уақытында келуі;
- сұрақтарға толық әрі мазмұнды жауап беруге дайын болуы;
- академиялық адалдық қағидаларын сақтау;
- жеке басын растайтын құжат алып жүруі тиіс.

ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУДЫ КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ РУБРИКАТОРЫ

Формасы: Стандартты ауызша offline.

Платформасы: Univer АЖ

№	Балл	ДЕСКРИПТОРЛАР					
		Критерий	«Өте жақсы»	«Жақсы»	«Қанағаттанарлық»	«Қанағаттанарлықсыз»	
			90-100% (30-33 балл)	70-89% (21-29 балл)	50-69% (14-20 балл)	25-49% (8-13 балл)	0-24% (0-7 балл)
1	сұрақ	Курс теориясын және таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға қолдануды біріктіру мүмкіндігі	Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа егжей-тегжейлі, дәлелді жауап беру, содан кейін курстың практикалық мәселелерін шешу.	Оқу тапсырмасын жартылай орындау, курстың практикалық мәселелерін толық емес шешумен қойылған сұраққа толық емес, кейде дәлелді жауап беру; курстағы ғылыми тілдік нормаларды сауатсыз қолдану.	Жауап саяси коммуникация принциптерін ашпайды, олардың көзқарастарын үстірт дәлелдейді және курстың негізгі көздерін минималды түрде көрсетеді.	Жауап саяси коммуникация принциптерін ашпайды және курстың негізгі көздерін көрсетпейді.	Тапсырманы шешудің қисынсыз әдісі немесе жеткіліксіз ойластырылған жауап жоспары; мәселелерді шешу, жалпы тапсырмаларды орындау қабілетсіздігі; нормадан асатын қателер мен

						олкылықт арға жол беру.
2 сұрақ	Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және талдау, алынған нәтижені негіздеу	Ғылыми қағидалар мен қолданбалы әдістеме мен технологияны дәйекті, логикалық және дұрыс негіздеу, сауаттылық, ғылыми тіл нормаларын сақтау, жалпы дұрыс қорытындыға әсер етпейтін материалды баяндаудағы ең аз дәлсіздіктерге жол беріледі.	Тапсырманы орындаудың жақсы жалпы деңгейіне әсер етпейтін тұжырымдамалық материалды пайдаланудағы жеке болмашы дәлсіздіктерге, жалпылаулар мен қорытындылардағы болмашы қателіктерге жол беріледі.	Негізделген ғылыми ережелерді қолдану туралы қорытындылар бұлыңғыр және дәлелсіз болып табылады, сонымен қатар практикалық шешімнің нәтижелерін өңдеуде нақты емес стильдік және грамматикалық қателер бар;	Жауап дипломатияның ғылыми негіздері туралы кейбір ақпараттың механикалық қайта шығарылуын көрсетеді, бірақ ол жеткіліксіз, өйткені оның елеулі қателері бар.	Тапсырма өрескел қателермен орындалды, сұрақтарға жауаптар толық емес, концептуалды материалмен дәлелдеу нашар пайдаланылды.

Қорытынды бағалауды есептеу формуласы:

Қорытынды бағалауды есептеу формуласы:

Қорытынды баға (ҚБ) = (%1+%2+%3+%4+%5+%6) / К, мұндағы % - критерий бойынша тапсырманы орындау деңгейі, К-критерийлердің жалпы саны.

ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУ ТАПСЫРМАСЫН ОРЫНДАУҒА АРНАЛҒАН ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

Емтихан форматы: офлайн ауызша емтихан

Платформа: «Универ» ақпараттық жүйесі (тіркеу және ведомость жүргізу үшін)

1. Жалпы ережелер

Офлайн ауызша емтихан – студенттің білімін емтихан сұрақтарына ауызша жауап беру арқылы бағалайтын қорытынды бақылау түрі. Емтиханның аудиторияда өтуі студенттің дайындық деңгейін жан-жақты көрсетуіне, ойын анық жеткізуіне, ақпаратты талдау және пікірін дәлелдеу қабілетін көрсетуіне мүмкіндік береді.

2. Офлайн ауызша емтиханның мақсаттары

Ауызша емтихан келесі білім беру міндеттерін жүзеге асыруға бағытталған:

2.1. Оқу материалын меңгеру деңгейін бағалау

Экзаменатор студенттің пән мазмұнын қаншалықты терең меңгергенін, теориялық тұжырымдарды түсіндіру және практикалық жағдайда қолдану қабілетін бағалайды.

2.2. Коммуникативтік дағдыларды бағалау

Жауап барысында студенттің:

- ойын байланысты және логикалық құра білуі;
- ойды анық, түсінікті жеткізуі;

- кәсіби терминологияны дұрыс қолдануы;
- өз пікірін дәлелдей білуі ескеріледі.

2.3. Сыни ойлау дағдыларын бағалау

Студент жағдайды талдап, қорытынды жасап, түрлі көзқарасты салыстырып, өз тұжырымын негіздей алуы қажет.

2.4. Жедел кері байланыс беру мүмкіндігі

Аудиториялық формат емтихан барысында нақтылау сұрақтарын қоюға және студенттің нақты білім деңгейін анықтауға мүмкіндік береді.

3. Емтихан өткізу форматы

Емтихан офлайн форматта өткізіледі.

Жауап беру кезінде студент:

- теориялық сұрақтарды ашып түсіндіре алады;
- негізгі ұғымдарды сипаттайды;
- нақты жағдайлар мен мысалдарды талдайды;
- пәнге қатысты шағын аналитикалық тапсырмаларды орындай алады.

Экзаменатор материалды қаншалықты меңгергенін тексеру үшін қосымша сұрақтар қоюы мүмкін.

4. Емтихан билеттерінің құрылымы

Әр емтихан билеті екі сұрақтан тұрады:

3. 1-сұрақ — 50 балл
Теориялық немесе аналитикалық мазмұндағы, толық жауапты қажет ететін сұрақ.
4. 2-сұрақ — 50 балл
Пәннің белгілі бір тақырыбына, модуліне немесе практикалық жағдайына қатысты сұрақ.

Жалпы максималды балл — 100 балл.

5. Бағалау критерийлері

Жауаптарды бағалау кезінде төмендегілер ескеріледі:

- тақырыпты ашу деңгейі және жауаптың толықтығы;
- терминдерді дұрыс және нақты қолдану;
- жауаптың логикалық құрылымы;
- теориялық көзқарастарды талдау қабілеті;
- пән материалын меңгеру деңгейі;
- өз пікірін дәлелді жеткізу;
- ауызша сөйлеу мәдениеті.

6. Студентке қойылатын талаптар

Студент:

- емтиханға уақытында келуі;
- сұрақтарға толық әрі мазмұнды жауап беруге дайын болуы;
- академиялық адалдық қағидаларын сақтау;
- жеке басын растайтын құжат алып жүруі тиіс.

ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУДЫ ӨТКІЗУ ЕРЕЖЕЛЕРІ

Ауызша емтихан бекітілген кесте бойынша өткізіледі. Емтихан басталардан 15 минут бұрын аудиторияда болу қажет. Өзіңізбен бірге тек қалам алуға рұқсат етіледі.

Емтихан өтетін аудиторияға кірген кезде білім алушы экзаменаторға жеке куәлігін көрсетуге және қатысу ведомосіне қол қоюға міндетті.

Емтихан барысында орын ауыстыруға, аудиториядан шығуға, орныңыздан тұруға болмайды (жауабыңыз толық аяқталғанға дейін). Құлаққаптарды (соның ішінде сымсыз), кітаптарды, дәріс конспектілерін, шпаргалкаларды және басқа да көмектесетін материалдарды қолдануға қатаң тыйым салынады!

Ауызша емтихан кезінде емтихан билетін білім алушы өзі таңдайды.

Жауапқа дайындалу үшін білім алушыға конспект жазуға арналған парақтар беріледі. Дайындық уақыты – 10 минут.
Жауапты қорғау уақыты – 5 минуттан аспайды.

Экзаменатор студенттің тегін атағаннан кейін, білім алушы өз жауабын бастайды. Әр сұрақтың бағалануы сұрақта көрсетілген максималды баллға сәйкес жүргізіледі. Білім алушы билеттің барлық сұрақтарына жауап беріп, дайындық парағын оқытушыға тапсырады.

Экзаменатор білім алушының білім деңгейін тереңірек анықтау мақсатында қосымша сұрақтар қоюға, сондай-ақ билет сұрақтарына қатысты тапсырмалар немесе мысалдар ұсынуға құқылы.

Экзаменатор емтихан аяқталғаннан кейін 48 сағат ішінде «Univer» жүйесіндегі электрондық ведомостықа баллдарды енгізеді.

МАҢЫЗДЫ!

Аттестациядан кейін біраз уақыт өткен соң прокторинг видеожазбасын қарау немесе антиплагиат тексерісі нәтижесінде емтихан ережелерін бұзу фактілері анықталса, сіздің бағаңыз жойылуы мүмкін.

Академиялық құндылықтар

Академиялық адалдық пен тұтастық:

Барлық тапсырмаларды өз бетінше орындау; плагиаттың, жалған ақпараттың, шпаргалка пайдаланудың, гаджеттер қолданудың, көшірудің, оқытушыны алдаудың және оған құрметсіздік танытудың кез келген түріне жол берілмейді (ҚазҰУ студентінің ар-намыс кодексі).

ЕМТИХАНДА СӘТТІЛІК ТІЛЕЙМІЗ!

1/ Декан _____		Қ. Әуесбай
1/ Кафедра меңгерушісі _____		А.Альжанова
Дәріскер _____		А.Акынбекова